

Arbetslivskommissionen för pedagogisk verksamhet och handledning, lägesbild 2018–2019

Arbetslivskommissionen för pedagogisk verksamhet och handledning har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI.

Uppgifterna om utförda studieprestationer 2018 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2019. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2019 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2020. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi.

De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehänteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI. Dessa uppgifter statistikförs under punkterna "inga uppgifter"/"har inte meddelats".

Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

Examen- och examensdelsprestationer	2018		2019	
	hela examen	examensdelar	hela examen	examensdelar
Grundexamen i barn- och familjearbete	708	3813	555	2469
Grundexamen i ungdoms- och fritidsinstruktion	604	3557	484	2299
Grundexamen i teckenspråkshandledning	56	400	42	249
Yrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet	1184	4072	871	2358
Yrkesexamen för specialhandledare av barn och ungdom	266	931	120	469
Yrkesexamen för familjedagvårdare	140	569	80	212
Yrkesexamen för instruktör i romkultur	12	44	11	29
Yrkesexamen för kyrkvaktmästare	95	356	21	49
Specialyrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet	1	3	1	3
Specialyrkesexamen för instruktör i romkultur	7	15	0	0
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	8	1303	263	7844
Kompetensområdet för småbarns pedagogik och familjeverksamhet	1		144	
Kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper	5		106	
Kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk	0		11	
Tomma	2		2	
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice		23	77	432
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning			101	1905

Kompetensområdet för handledning i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet			86	
Kompetensområdet för handledning			7	
Kompetensområdet för arbete med romer			0	
Kompetensområdet för familjedagvård			6	
Kompetensområdet för pedagogisk verksamhet			1	
Tomma			1	
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning			1	8
Totalt	3081	15086	2627	18326

* Uppgifterna hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta. Prestationerna för examensdelarna omfattar inte examensdelar som uppgetts vara lokala.

Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning

Kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet

2018

Endast en hel examen, men däremot många examensdelar har avlagts:

Obligatoriska examensdelar

Professionellt bemötande inom pedagogisk verksamhet och handledning, 707 prestationer (gemensam för två kompetensområden)

Att främja barns utveckling, välbefinnande och lärande: 100 prestationer (99 hela examen som mål, denna examensdel gemensam för kompetensområdena kommunikation och teckenspråk)

Genomförande av pedagogisk verksamhet inom småbarnspedagogik: 10 prestationer (8 hela examen)

Arbete med familjer och sektorsövergripande samarbete: 5 prestationer (hela examen), 3 anordnare.

Arbete med familjer och sektorsövergripande samarbete i arbetsmiljön i församlingar inom Finlands evangelisk-lutherska kyrka: 4 prestationer (hela examen)

2019

Hela examensprestationer 144.

Examensdelsprestationer:

Obligatoriska examensdelar

Professionellt bemötande inom pedagogisk verksamhet och handledning, 1672 prestationer (gemensam för två kompetensområden) – 1606 hela examen, 66 examensdelar.

Att främja barns utveckling, välbefinnande och lärande: 960 prestationer (941 hela examen, 19 examensdelar, gemensam för två kompetensområden)

Genomförande av pedagogisk verksamhet inom småbarnspedagogik: 853 prestationer (532 hela examen, 321 examensdelar)

Arbete med familjer och sektorsövergripande samarbete: 397 prestationer (385 hela examen, 12 examensdelar)

Arbete med familjer och sektorsövergripande samarbete i arbetsmiljön i församlingar inom Finlands evangelisk-lutherska kyrka: 107 prestationer (102 hela examen, 5 examensdelar)

Grundexamen i barn- och familjearbete (under övergångstiden)

2018: hela examina avlagts 708, examensdelar 3 813 (3 801 hela examen, 12 examensdelar)

2019: hela examina avlagts 555, examensdelar 2 469 (2 466 hela examen)

Kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper

2018

Hela examensprestationer 7.

Obligatoriska examensdelsprestationer:

Handledning av individer, grupper och gemenskaper: 88 prestationer (hela examen 85)

Främjande av ungas växande och välbefinnande: 14 prestationer (hela examen)

Stödjande av delaktighet och socialt stärkande: 11 (hela examen)

2019

Hela examensprestationer 106.

Obligatoriska examensprestationer:

Handledning av individer, grupper och gemenskaper: 573 prestationer (556 hela examen)

Främjande av ungas växande och välbefinnande: 409 prestationer (408 hela examen)

Stödjande av delaktighet och socialt stärkande: 236 prestationer (hela examen)

Grundexamen i ungdoms- och fritidsinstruktion (under övergångstiden)

2018: 604 prestationer (575 på finska, 29 på svenska) och 3 557 examensprestationer (3 533 hela examen)

2019: 484 prestationer (460 på finska, 24 på svenska), 2 299 examensdelar (hela examen 2 296)

Prestationer i två kompetensområdens gemensamma valbara examensdelar (grunderna i kraft 1.8.2018)

(Kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper/småbarnspedagogik och familjeverksamhet):

Handledning i motionsverksamhet 174

Handledning i uttrycksförmåga 245

Handledning av personer som behöver stöd 271

Handledning i natur- och upplevelseverksamhet 125

Handledning i verksamhet för äldre 36

Kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk

2018 1 hel examen avlagts

Obligatoriska examensprestationer:

Arbete på finländskt teckenspråk 25

Användning av kommunikationsmetoder i främjandet av interaktion 12

Att främja barns utveckling, välbefinnande och lärande 100 (gemensam för två kompetensområden)

Handledning av elever eller studerande som behöver stöd i kommunikationen -

2019 11 hela examen

Obligatoriska examensprestationer:

Arbete på finländskt teckenspråk 48

Användning av kommunikationsmetoder i främjandet av interaktion 7

Att främja barns utveckling, välbefinnande och lärande 960 (gemensam för två kompetensområden)

Handledning av elever eller studerande som behöver stöd i kommunikationen -

Grundexamen i teckenspråkshandledning (under övergångstiden)

2018: hela examina 56, 400 examensdelar (383 hela examen)

2019 hela examina 42, examensdelar 249 (hela examen 248, examensdel 1)

Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning (examensgrunderna i kraft 1.1.2019)

2019 examina 101, examensprestationer 1 905

Gemensam examensdel för alla kompetensområden:

Yrkesmässig verksamhet och arbetslivskunnande inom pedagogisk verksamhet och handledning 20 st.

Kompetensområdet för handledning i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet 86

Handledning av eleven och handledning i lärande 421

Att svara mot behovet av stöd i miljöer för lärande och handledning 161

Handledning i morgon- och eftermiddagsverksamhet 232

Kompetensområdet för handledning 7

Att skydda barn och unga i pedagogisk verksamhet och handledning 15
Handledning i kompetens och anställbarhet 12
Handledning av vuxna i olika livssituationer 21

Kompetensområdet för familjedagvård 6

Att svara mot barnets behov av stöd i samarbete med vårdnadshavarna 33
Att arbeta i en miljö för familjedagvård 39
Genomförande av pedagogisk verksamhetskultur i småbarnspedagogik 22

***Examensdel i grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, med vilken en familjedagvårdare får behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogiken:
Genomförande av pedagogisk verksamhet inom småbarnspedagogik, 857***

Kompetensområdet för pedagogisk verksamhet 1

Genomförande av pedagogisk verksamhetskultur i småbarnspedagogik 22
Att svara mot barnets behov av stöd i samarbete med vårdnadshavarna 33

Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, valbara examensdelsprestationer

Arbete i uppsökande verksamhet -
Kulturell mångfald i pedagogisk verksamhet och handledning 135
Arbete som erfarenhetsexpert och kamrathandledare 12
Att använda romska språket i handledning -
Användning av dramauttryck i pedagogisk verksamhet och handledning 15
Användning av visuellt uttryck i pedagogisk verksamhet och handledning 25
Användning av musikaliskt uttryck i pedagogisk verksamhet och handledning 23
Handledning i grundläggande färdigheter i läsande och skrivande på finska 27

Prestationer enligt de gamla grunderna för yrkesexamen

Yrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet

2018 1 184 examina, 4 072 examensdelar

2019 871 examina, examensdelsprestationer 2 358

Att vara verksam i yrket 484
Att ge stöd och handledning som främjar växande och utveckling 403
Att ge stöd och handledning som främjar lärandet och verksamheten 719
Att handleda personer som behöver särskilt stöd 830
Företagsamhet 47

Yrkesexamen för specialhandledare av barn och ungdom

2018 266 examina, 931 examensdelar

2019 120 examina, 469 examensdelsprestationer

Yrkesverksamhet i specialhandledning av barn och ungdom 75
Stärkande av individens och gemenskapens delaktighet 573
Kulturell mångfald i handledningen 93
Handledning och stöd till barn med särskilda behov och deras familjer 102
Handledning och stöd till ungdomar med särskilda behov och deras familjer 96
Arbete som företagare 13

Yrkesexamen för familjedagvårdare

2018 140 examina, 569 examensdelsprestationer

2019 80 examina, 234 examensdelsprestationer

Yrkesverksamhet inom familjedagvården 23 st.
Arbetet som fostrare inom familjedagvården 42 st.

Att ta hand om barns hälsa och fysiska säkerhet 37 st.

Att möta barns behov av stöd 69 st.

Att bemöta barn och familjer från olika kulturer 50 st.

Arbete som företagare 13 st.

Yrkesexamen för instruktör i romkultur

2018 12 examina, 44 examensdelar

2019 11 examina, 29 examensdelsprestationer

Stödjande av och information om romkultur 7

Att arbeta i en mångkulturell arbetsgemenskap 7

Kundhandledning och myndighetsrådgivning 8

Handledning i smågrupp 2

Användning av romani -

Diskussion

Utvecklingen av antalet examina och examensdelar, marginellt avlagda examina eller kompetensområden

En del av de examina som hör till kommissionens verksamhetsområde är ännu inne i övergångstiden, eftersom de nya examensgrunderna trädde i kraft den 1 augusti 2018. Detta syns tydligt i antalet examensprestationer, när de studerande gör sina examen färdiga. Det finns fortfarande många examensprestationer som följer de gamla grunderna, men antalet har klart minskat under 2019. På motsvarande sätt har antalet nya examina och examensdelar ökat. Prestationerna finns huvudsakligen inom obligatoriska och yrkesinriktade examensdelar. Med tanke på helhetsbilden av utbildningen inom olika kompetensområden bör man också beakta prestationerna för examina som är i en övergångstid. Det är möjligt att avlägga examina som är i en övergångstid ända fram till slutet av 2021.

Granskningsperioden för examensprestationerna är också mycket kort. Yrkes- och specialyrkesexamina trädde i kraft först den 1 januari 2019. Kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk hade avlagts endast hos en utbildningsanordnare.

I och med att de nya grunderna för grundexamen trädde i kraft utvidgades utbudet av valbara examensdelar till flera kompetensområden. Det bredare urvalet har utnyttjats och de nya valbara examensdelarna inom kompetensområdet för såväl småbarnspedagogik och familjeverksamhet som handledning av ungdomar och gemenskaper har varit populära (bland andra handledning av motionsverksamhet och handledning i natur- och upplevelseverksamhet, handledning i uttrycksförmåga och att handleda personer som behöver särskilt stöd).

I fråga om yrkesexamina har antalet avlagda examina och till stor del även examensdelar enligt de gamla examensgrunderna minskat (med undantag för yrkesexamen för familjedagvårdare). Detta beror på examensreformen; de nya examensgrunderna trädde i kraft 1.1.2019 och hela examina har ännu inte i större utsträckning avlagts. De som inlett sina studier enligt de tidigare grunderna har också avlagt sin examen enligt samma grunder. Examina enligt de nya grunderna har dock redan avlagts och i synnerhet antalet examensdelsprestationer är redan stort. Kompetensområdet för handledning i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet har varit populärast. Bland de valbara examensdelarna har examensdelen Kulturell mångfald i pedagogisk verksamhet och handledning flest prestationer.

I grundexamen för pedagogisk verksamhet och handledning finns 7 337 prestationer från 2019 där målet är att avlägga hela examen. Målet för 507 examensdelar har varit att endast avlägga examensdelen eller examensdelar.

För 1 849 examensdelar i yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning har målet varit att avlägga hela examen och för 56 examensdelar att avlägga enbart examensdelen eller examensdelar. För de yrkesexamina som är i en övergångstid har målet för 5 041 examensdelar varit att avlägga hela examen, för 289 examensdelar att avlägga en examensdel. Vad gäller specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning har målet för alla avlagda examensdelar (8 st.) varit att avlägga hela examen. För de avlagda examensdelarna i yrkesexamen i församlings- och begravningservice har målet för 429 examensdelar varit att avlägga hela examen och för tre examensdelar att avlägga endast en eller flera examensdelar.

Man kan konstatera att nästan alla som avlagt examensdelar har som mål att avlägga hela examen. Ett undantag från detta utgör examensdelen Genomförande av pedagogisk verksamhet inom småbarnspedagogik. En knapp tredjedel av dem som avlagt denna del under 2019 avlägger endast en examensdel. Detta beror på att en person som tidigare avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare genom att avlägga denna examensdel kan få behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogiken och arbeta i denna uppgift på ett daghem.

Anordnande av examina

Antal tillstånd

Examen	Anordnartillstånd	Aktiva anordnare	Övrigt
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	67	49	trädde i kraft 1.1.2019
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	42	2	trädde i kraft 1.1.2019
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	30	28	
Yrkesexamen i församlings- och begravningservice	5	5	

* aktiviteten bestäms utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2018 eller 2019 som tillställts kommissionen.

Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta.

Diskussion

Ändringar i antalet anordnartillstånd och anordnande av examina

År 2018 kom många nya utbildningsanordnare, eftersom anordnartillstånd beviljades automatiskt i ändringsskedet. En del av utbildningsanordnarna anordnar dock inte alla de examina eller kompetensområden för vilka de har anordnartillstånd.

Entusiasmen för de nya examina är stor - examina inom pedagogik och handledning är högklassiga och har dragkraft. Många planer för bedömning av kunskaper för de nya anordnartillstånden har också kommit på remiss (13 st.).

Det är anmärkningsvärt att endast två utbildningsanordnare aktivt anordnar Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning. Examen är ny och ännu inte särskilt känd. Den ger inte heller någon separat yrkeskompetens, utan är till sin natur en kompletterande och fördjupande utbildning. Den populäraste examensdelen inom yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning var kompetensområdet för handledning i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet.

Fördelningen av examens-/examensdelsprestationer mellan utbildningsanordnarna

I förhållande till antalet anordnartillstånd finns det ganska många utbildningsanordnare som producerar prestationer. För hela examina fördelas prestationerna rätt jämnt mellan olika utbildningsanordnare (förutom för specialyrkesexamen). Det är troligt att utbildningsanordnarna i ändringsskedet särskilt har satsat på att ordna de utbildningar och kompetensområden som har funnits att tillgå redan före de nya examina.

År 2019 tillhandahöll endast en utbildningsanordnare grundexamen inom alla tre kompetensområden. Nio utbildningsanordnare genomförde endast ett kompetensområde (kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper 4, kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet 5). Kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk ordnades av tre utbildningsanordnare.

Utbudet har enligt den regionala efterfrågan och arbetslivets behov utvidgats även till andra kompetensområden och examensdelar. En del av utbildningsanordnarna ordnar enskilda examensdelar, men inte hela examen (till exempel delar ur yrkesexamen i församlings- och begravningservice).

För yrkesexamen finns 67 anordnartillstånd, men 49 aktiva utbildningsanordnare. Antalet anordnare av yrkesexamen i församlings- och begravningservice är oförändrat.

Geografisk och språklig täckning vid anordnande av examina

Det är en utmaning att geografiskt granska hur examina ordnas. Utbildningsanordnarna är jämnt fördelade över hela Finland, men alla kompetensområden ordnas inte nödvändigtvis lika omfattande. Flest examensprestationer kommer från Södra Finland, näst flest från Österbotten. Endast tre anordnare erbjuder teckenspråkiga examina, men de är geografiskt placerade i olika områden.

De svenskspråkiga examensarrangörerna är koncentrerade till västkusten och Södra Finland. I fråga om grundexamen ordnades utbildningen på svenska av tre utbildningsanordnare (sammanlagt sex examina).

År 2019 var 2,28 procent av grundamina och 2,97 procent av yrkesamina i pedagogik och handledning på svenska. Prestationerna i grundexamen och specialyrkesexamen i teckenspråkshandledning var endast på finska. I examina enligt de gamla grunderna var antalet svenskspråkiga prestationer högre: 6,13 procent för grundexamen i barn- och familjearbete, 4,96 procent för grundexamen i ungdoms- och fritidsinstruktion, 2,5 procent för yrkesexamen för familjedagvårdare, 4,25 procent för handledning i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet, 5 procent för yrkesexamen för specialhandledare av barn och ungdom. För yrkesexamen för kyrkvaktmästare var antalet prestationer på svenska 14,29 procent och för yrkesexamen i församlings- och begravningservice 3,9 procent.

Kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Diskussion

Genomförande av tvåpartsbedömning av kunnande

Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning

Endast lite över hälften (55,62 %) av alla yrkesprov för grundexamen har avlagts på arbetsplatsen. Största delen av yrkesproven bedömdes av en arbetsgivare/en företrädare för arbetslivet tillsammans med en lärare. Enligt detta genomförs tvåpartsbedömningen ganska bra. Det är dock anmärkningsvärt att relativt ofta har kunnandet bedömts enbart av en lärare. Av statistiken framgår inte i vilka situationer enbart en lärare har bedömt kunnandet. Det kan till exempel handla om erkännande av kunnande. Grundtanken är dock att yrkesproven utförs

på arbetsplatsen och att man använder tvåpartsbedömning. Medeltalet i studeranderesponsen inom yrkesutbildning för grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning var 4,7.

I statistiken bör observeras att det inte finns någon information om bedömarna för nästan en tredjedel eller till och med flera av yrkesproven. I framtiden är det viktigt att det blir obligatoriskt att ange var ett yrkesprov genomförts och vem som bedömt yrkesprovet.

Under 2018 har inom kompetensområdet småbarnspedagogik och familjeverksamhet för alla examensdelar över hälften av yrkesproven (minst 53 %) genomförts på arbetsplatsen, i vissa fall nästan alla eller alla. I examensdelen genomförande av pedagogisk verksamhet inom småbarnspedagogik har 40 procent genomförts på arbetsplats och vid läroanstalt. Det skulle vara intressant att veta vilken del av yrkesprovet som har genomförts vid läroanstalten, då det är fråga om ett klart pedagogiskt arbete med barn.

År 2019 har minst 67,51 procent av yrkesproven i alla examensdelar utförts på arbetsplatsen. Sådana yrkesprovs andel av helheten har ökat jämfört med året innan, och det finns inga stora skillnader i var yrkesprov avläggs mellan de olika examensdelarna. Examen verkar ha blivit mer känd på arbetsplatserna och man har hittat fungerande praxis för samarbete och genomförande av yrkesprov. Å andra sidan är andelen yrkesprov som genomförts på arbetsplatsen inte över 76,64 procent för någon examensdel, medan resultatet året innan var 80 procent och till och med 100 procent.

Andelen yrkesprov som genomförts på arbetsplatsen inom kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper har ökat betydligt; 2018 var andelen genomförda yrkesprov på arbetsplatsen som lägst 35,71 procent, men 2019 var andelen redan 72 procent. För yrkesprov enligt de gamla grunderna är siffrorna i stort sett oförändrade.

36–50 procent av yrkesproven inom kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk har genomförts på arbetsplatsen eller på arbetsplatsen och läroanstalten. För lika många yrkesprov saknas dock uppgifter helt och hållet.

I grundexamen bedömdes största delen av yrkesproven av arbetsgivaren/en företrädare för arbetslivet tillsammans med en lärare. Den näst största delen av yrkesproven har bedömts av en lärare, men dessa fall är relativt sett färre. Frågan i vilka situationer endast en lärare har bedömt kunnandet uppstår. Uppgifterna om bedömare är också delvis bristfälliga, men enligt de bedömare som registrerats verkar tvåpartsbedömningen i huvudsak genomföras ganska bra.

Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning

Största delen av yrkesproven för yrkesexamen har genomförts på arbetsplatsen. Andelen yrkesprov som genomförts på arbetsplatsen och/eller läroanstalten är i regel under 10 procent. I vissa examensdelar har betydligt fler yrkesprov genomförts både på arbetsplatsen och på läroanstalten (till exempel yrkesexamen för familjedagvårdare/kompetensområdet för familjedagvård där andelen för vissa examensdelar är 22–45,45 procent). Det skulle vara intressant att veta vad dessa yrkesprov som genomförts vid läroanstalten innehåller; är det till exempel fråga om att påvisa teoretiskt kunnande eller har det varit möjligt att genomföra yrkesprovet i en barngrupp också vid läroanstalten? Också det stora antalet platser för yrkesprov inom yrkesexamina som det inte lämnats in uppgifter om (ofta till och med 30 procent eller mera) väcker uppmärksamhet. Medeltalet enligt studeranderesponsen inom yrkesutbildning är 4,7.

Tvåpartsbedömningen genomförs i regel väl. År 2019 avlades 1 905 examensdelar i yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, av vilka 1 396 hade antingen två eller tre bedömare. 118 yrkesprov bedömdes av en lärare. För 391 yrkesprov fanns det inga uppgifter om bedömare.

År 2019 avlades sammanlagt 5 281 yrkesexamensdelar enligt de gamla examensgrunderna. För dessa finns inga uppgifter om bedömare tillgängliga.

I yrkesprov som avlagts enligt de gamla examensgrunderna användes, på grund av deras speciella karaktär, i synnerhet i två examina tre bedömare. I kompetensområdet för handledning i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet genomförs en del av yrkesprovet i skolan och en del i morgon- eller eftermiddagsverksamheten. De obligatoriska examensdelarna i yrkesexamen för specialhandledare av barn och ungdom ska visas både bland barn och ungdomar. Därför kan det vid olika arbetsplatser ha varit olika bedömare. Praxis med en bedömare och avsaknaden av uppgifter väcker uppmärksamhet. I fortsättningen är det bra att utreda hur och i vilka situationer användningen av en bedömare motiveras, om det inte till exempel är fråga om erkännande av kunnande

Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning och specialyrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet

Yrkesprovet har alltid genomförts på en arbetsplats. Tvåpartsbedömningen har genomförts väl. På grund av den ringa mängden studeranderespons finns det inga resultat från studeranderesponsen inom yrkesutbildning för specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning att tillgå under den tidsperiod som granskats i lägesbilden.

Yrkesexamen för kyrkvaktmästare/i församlings- och begravningservice

I yrkesexamen för kyrkvaktmästare genomfördes under 2018 knappt hälften av yrkesproven på en arbetsplats. År 2019 ökade andelen till nästan 60 procent.

Statistiken över församlings- och begravningservice visar på en motsatt utveckling. Antalet yrkesprov som genomfördes på arbetsplatserna under 2018 var 43,48 procent, medan motsvarande antal för 2019 var under 40 procent (37,96 procent). Däremot ökade antalet yrkesprov som genomfördes på arbetsplatsen och läroanstalten (8,7 -> 20,37 procent). Orsaken till detta är sannolikt den strukturella förändringen i examen och det ökade antalet examensdelar. År 2018 fanns det endast prestationer från fem olika examensdelar, medan det 2019 fanns prestationer från sammanlagt 13 olika examensdelar. I vissa examensdelar kan vissa uppgifter bättre än tidigare genomföras förutom på arbetsplatsen också vid läroanstalten. Medeltalet enligt studeranderesponsen inom yrkesutbildning är 4,8.

Bedömarna för båda examina har till största delen varit arbetsgivaren/en företrädare för arbetslivet samt en lärare, med andra ord är tvåpartsbedömningen väl genomförd.

Motiveringar för ordnande av yrkesprov vid läroanstalter

Arbetslivskommissionen har under sin mandatperiod bland annat strävat efter att besöka nya utbildningsanordnare. Tyvärr är resurserna små och utbildningsanordnarna många och man har inte haft möjlighet att genomföra ett särskilt stort antal besök. Kommissionen har också träffat utbildningsanordnarna på olika utbildnings- och nätverksdagar. Dessutom har arbetslivskommissionen fått information genom att den kontaktats direkt.

Reformen av utbildningen och möjligheten att kontinuerligt ansöka har förändrat studiesättet och hur studierna anordnas. Man söker nya utbildningsformer och till exempel webbmiljön erbjuder goda möjligheter att bland annat fördjupa teoretisk kunskap. Man söker nya sätt att genomföra yrkesproven och till exempel i planerna för bedömning av kunnande har det tagits upp olika simulationer som gör det möjligt att genomföra yrkesproven vid läroanstalterna. De har dock inte alltid närmare uppgetts i vilka situationer simulationerna kan användas.

Pedagogik och handledning kräver framför allt att man möter människor och lär sig arbetet i en genuin miljö tillsammans med "kunderna", det vill säga barn, unga och vuxna. Detta är också den allmänna riktlinjen för yrkesprov. Arbetslivskommissionen anser att man ska vara särskilt noggrann med att hålla fast vid denna princip. Så kallade simuleringar eller yrkesprov som genomförs vid en läroanstalt ska tas i bruk endast med eftertanke och ha goda motiveringar. Till exempel inom kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk

kan läroanstalten ha fler tekniska redskap än arbetsplatserna. Då kan det vara motiverat att genomföra ett visst yrkesprov vid läroanstalten. Detsamma gäller om det i anslutning till läroanstalten finns ett daghem eller grupper från ett närliggande daghem kommer till läroanstaltens lokaler. Det är inte heller möjligt att avlägga studier endast på webben. Studierna ska omfatta möten ansikte mot ansikte, interaktion och inläring i det verkliga arbetslivet (med undantag för till exempel verksamhetsmiljön för ungdomsarbete på nätet).

Rättelser av bedömning

Vad gäller begäran om rättelse av bedömningen har arbetslivskommissionen lagt märke till hur viktigt det är att dokumentera ärendena och särskilt motiveringen till bedömningen och granskningen av den. Detta utgör det bedömningsmaterial utifrån vilket arbetslivskommissionen fattar sitt eget beslut. Bristerna i dokumenten har försvårat detta arbete.

Planer för bedömning av kunnande

Planerna för bedömning av kunnande har visat sig vara ett viktigt redskap för kvaliteten. Tyvärr är alla utbildningsanordnares planer ännu inte färdiga. Man har därför inte kunnat bekanta sig med dem till exempel under besöken. I de planer som lämnats in för utlåtande har det observerats att det ibland kan vara svårt att dokumentera examensspecifika synvinklar och olika kompetensområdets särdrag. Arbetslivskommissionen anser att planerna utarbetats på en alltför allmän nivå. De examensspecifika planerna är viktiga för att planen ska kunna betjäna till exempel arbetslivet och samarbetet med arbetslivet på bästa möjliga sätt.

Genomförandet av den personliga tillämpningen i praktiken

Utbildningsanordnarna har relativt bra kunskaper om praxis för personlig tillämpning. Praxis för erkännande av kunnande har gett upphov till diskussion, till exempel i fråga om gemensamma examensdelar. De gemensamma examensdelarna har också i övrigt i viss mån väckt diskussion både bland utbildningsanordnarna och de studerande. Enligt arbetslivskommissionens erfarenheter har det förekommit utmaningar när det gäller att i samband med annat yrkesprov erkänna och påvisa kunnande i de gemensamma examensdelarna. Det är viktigt att komma ihåg att de gemensamma examensdelarna alltid ska erkännas och bedömas av en behörig lärare, även när yrkesprovet genomförs i samband med en yrkesinriktad examensdel.

Utvecklingsområden i utbildningsanordnarnas verksamhet

Också gruppyrkesprov har väckt frågor. Detta har också synts i de begäran om rättelse av bedömningen som lämnats in. Enligt arbetslivskommissionen är gruppyrkesprov inte en bra lösning. I ett yrkesprov bedöms varje studerandes individuella prestation. Detta kan vara svårt eller till och med omöjligt vid ett gruppyrkesprov. Varje studerande ska garanteras lika möjligheter att visa sitt eget kunnande – i ett gruppyrkesprov kan tillgodoseendet av detta och de studerandes jämlikhet äventyras.

God praxis

God praxis har delats och sammanställts, bland annat vid nätverksmöten. De studerandes individuella studievägar blir möjliga genom, men förutsätter också, ett nära och flexibelt samarbete med arbetslivet. Regelbundna gemensamma möten och utbildningar är viktiga, liksom övrig kommunikation och verksamhet som bland annat utnyttjar digitala verktyg. Avtal och bedömningsblanketter kan undertecknas elektroniskt. Genom att varje läsår hålla möten med arbetslivet underlättas informationsgången och den gemensamma planeringen. Företrädare för arbetslivet kan vara med och fundera på vad och hur man ska studera innan inläringen på arbetsplatsen. Särskilt vid små läroanstalter har det visat sig vara bra att en och samma person har hand om att ordna platser för inläring i arbetslivet för alla studerande.

Lärarnas arbetslivsperioder har konstaterats vara bra. Arbetslivsperioderna stöder samarbetet och ökar förståelsen för den kompetens som krävs på arbetsplatsen. Man samarbetar också i rekryteringen till arbetsplatser, bland annat genom att uppdatera arbetslivsfärdigheterna och planera förvärvande av kunskande. Lärarna besöker regelbundet arbetsplatserna och till exempel handledningsbesöken på arbetsplatserna i början av den arbetslivsperiod som anknyter till examensdelen är viktiga.

Företrädare för arbetslivet inbjuds att besöka läroanstalter. De träffar också studerande och presenterar platser för inläring i arbetet och berättar om arbetsmöjligheter både för studerande som håller på att utexamineras och för studerande som nyligen inlett sina studier. På så sätt får de också kontakt med eventuella framtida anställda.

De studerande deltar på många håll i samarbete med arbetslivet i ordnandet av olika temadagar, projekt och evenemang. Unga studerande deltar vid sidan av teoristudierna regelbundet i inläring i arbetslivet. Studerande i arbetslivet jobbar tillsammans med någon annan och äldre studerande är tutorer för yngre studerande.

Hur väl fungerar examensgrunderna

Diskussion

Examensgrundernas arbetslivsmotsvarighet

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Erfarenheter av hur de nya examensgrunderna fungerar

Enligt arbetslivskommissionen motsvarar examensgrunderna arbetslivets behov ganska väl. I fråga om grundexamen och yrkesexamen har det väckts frågor bland annat om yrkesprovsmiljöer och deras lämplighet för olika examensdelar/kompetensområden. Yrkesprovsmiljön ska alltid granskas i förhållande till examensgrunderna, kraven på yrkesskicklighet och bedömningskriterierna. Det är viktigt att med konkreta exempel öppna dessa i planen för bedömningen av kunnandet och i introduktionen av både den studerande och företrädarna för arbetslivet. Ett omfattande samarbete med arbetslivet och en kontinuerlig utveckling av samarbetet är också centralt med tanke på utvecklingen av examina.

Frågor har också ställts om komplettering av examen och den behörighet som komplettering medför (till exempel obligatorisk valbar examensdel i grundexamen för familjedagvårdare). Examensstrukturen ger många möjligheter att komplettera kunnande. Eftersom examina inom pedagogisk verksamhet och handledning i sin nuvarande form är nya, är också arbetslivet ibland något förvirrat. Därför har det behövts och behövs fortfarande mycket diskussion och gott samarbete med arbetslivet.

Nytt för grundexamen är den examensdel som är gemensam med grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen. Det har fört med sig mycket gott. Läroanstaltens resurser kan då utnyttjas till fullo om båda grundexamina erbjuds. Detta lyftes särskilt fram under den gemensamma nätverksdag som arbetslivskommissionen ordnade tillsammans med arbetslivskommissionen för grundexamen inom social- och hälsovården. Under dagen sammanställde man också god praxis. Det är bra att studerande från olika branscher redan under studietiden har kontakt med varandra. Samarbete mellan olika aktörer kommer att bli allt viktigare i framtiden och därför är det bra om de studerande får färdigheter i detta redan under studietiden.

Samtidigt har den gemensamma examensdelen också inneburit utmaningar. De studerande från olika grundexamina är i olika skeden i sina studier när de avlägger denna examensdel. Detta har väckt frågan om det även i grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning finns skäl att ha någon slags bestämd ordning för hur examensdelar avläggs. Arbetslivskommissionen hoppas att man funderar på detta när examensgrunderna förnyas.

Även förhållandena mellan olika examensdelar och vissa överlappningar har väckt diskussion. Under nätverksdagarna har man konstaterat att ett gott samarbete mellan olika utbildningsanordnare är till stor hjälp och stöd när man funderar på innehållet i examensdelarna inom pedagogik- och handledningsbranschen och hur de genomförs i praktiken. Genom samarbetet kunde alla ha nytta av någons specifika specialkunskaper - inte minst de studerande. I framtiden kunde man samarbeta mer, till exempel i utbudet av valbara examensdelar.

Eftersom grunderna för examina inom pedagogik- och handledningsbranschen har förnyats, har tyngdpunkten i detta skede legat på de yrkesinriktade och obligatoriska examensdelarna. Utbudet av valbara examensdelar har i huvudsak följt utbildningsanordnarens tidigare valbara examensdelar. Nya valbara examensdelar har erbjudits i mån av möjlighet. Valbara examensdelar med anknytning till motion och uttrycksförmåga har varit populära. I fortsättningen kommer utnyttjandet av utbudet av valbara examensdelar i olika examina säkert att öka, i takt med att studierna för de studerande framskrider och medvetenheten om dessa möjligheter ökar. Det har väckt viss förvirring att omfattningen av de valbara examensdelarna är olika. Beroende på sina val kan en studerande bli tvungen att avlägga ett större antal valfria studier än vad som krävs eller så saknas ett litet antal studier. Till exempel är den populära valbara examensdelen för handledning av motionsverksamhet numera 15 kp, och då kan den studerande sakna 5 kp. Det finns inga valbara examensdelar som omfattar 5 kp. Om denna examensdel skulle omfatta 20 kp skulle detta problem försvinna. Det lönar sig se att se närmare på detta senast när examensgrunderna förnyas.